

{ analisis } Amagoia MUJKA TELLERIA Kazetaria

Zer ikusten da Talaia Feministatik?

Talaia esaten zaio ingurunea begiztatzeko eta zaintzeko ego-
kia den tokiari. Goragunea izan ohi da eta eremu zabal bat behatzeko aproposa. «‘Talaia’ diogu, baina ez gorago gaudelako; ez dugu uste gehiago eta hobeto ikusten uzten digun gain batean gaudenik. Aitzitik, uste dugu poliedro hori ulertu eta aldatzeko beharrezkoa dela

Eremu desberdinetako 30 bat emakume -arituak eta adituak- talaia igota, ortzi-mugari begira, estatu feminista begitantzen. Bide luzea eta trabatsua espero da, baina ibili beharrekoa.

ortzi-mugari elkarrekin begiratzea. Baina gure talaia behetik eraikitzen da: hitz handi ulertezinez osaturiko adituen egiak bota beharrean, bizitza zehatzetatik eta eguneroko jakintzatik abiatzen da», zehaztu dute.

Talaia feministak Euskal Herriaren egoera behatu eta aztertu nahi du hortik, behatoki feminista horretatik. Irakurketa kolektiboko ariketa bat da eta helmuga gertuago edo urrunago dagoen aztertu nahi du. Helmuga? «Euskal Herrian sustatu nahi dugun trantsizio feminista». Ez da elkarte bat, «baina feministotik eta ezkerretik euskal estatu feminista eraikitzeko prozesuan eragin», nahi du.

Aktualitatea irakurtzeko «ezkerreko emakume feminista, subiranista eta independentistak» igo dira talaia-ra, 2023. urteari begiratu emateko. Jatorri, eremu eta borroka politiko desberdinetan dabiltzan 30 bat emakume, «adituak eta arituak».

Prozesuan parte hartzen ari den Jule Goikoetxearen hitzetan, «gutxitan egon naiz horrelako prozesu batean, non 25-30 emakume elkartzen diren maiztasun batekin sakoneko gai ideologikoak aztertzeko. Mugimendu feministaren ekarpenari begiratzean, ez da bakarrik arreta jarri behar helburuetan, baizik eta prozesuan. Gure kasuan, subalternoak direnen

Duela aste batzuk aurkeztu zuten Talaia Feministaren 2023ko behin-behineko txostena. Andoni CANELLADA | AGENTZIA

kasuan, prozesuak laguntzen du subalternitatetik ateratzen. Jakintza eta boterea hartzen dituzu eta horrek espazio publikoa hartzeko gaitasuna ematen dizu. Horrek ekartzen du eraldaketa estrukturala. Prozesua oso interesgarria izaten ari da. Oso prozesu gutxi daude non emakumeek orduak eta orduak ematen dituzten estatu nola gobernatu nahi duten eztabaidatzen, gure bizitzak eta gure herria nola gobernatu nahi ditugun eztabaidatzen. Hori da oraingoz Talaiak daukan gauzarik garrantzitsuenaren».

Dagoeneko osatu dute behin-behineko txostena eta datorren otsailaren 17an Erreterian izango den Talaia Feminista Unea topaketan partekatu eta itxiko dute txosten hori.

Hausnarketarako sei gai paratu dizkiote 2023ari: eguraldia eta krisi ekologikoa; azaroaren 30eko greba feminista; bizitzaren garestitzea; euskararen aurkako oldarraldi judiziala; Rubiales, Mario Lopez, PPDA eta indarkeria matxista; eta abaiaren debekua.

Gaien hautaketari dago-kionez, «saiatu gara kontsekuenteak izaten gure filosofia ehuntzen duten hiru hariekin», azaldu dute. Kolektibotasuna, desmuntatu beharreko poliedroaren aurpegi desberdinak eta 'bizitza

Goiko irudian, pasa den azaroaren 30eko Greba Feminista Orokorrean, Ertzaintza protestan ari zen emakume bat lurretik altxatzen. Andoni CANELLADA | FOKU

erdigunean jartzea' izan dira hari horiek.

Krisi ekologikoa

«Kolapso ekologiko baten aurrean gaude». Ingurura begiratu besterik ez dago krisi ekologikoaren zantzuak igartzeko. Eguraldiaren gorabeherak, deforestazioa, bioaniztasunaren suntsiketa, ekoizpen kate global kutsakorren normalizazioa, agroindustriaren hazkundea, itsasoaren azidotzea, neurrigabeko erregai fosilen edota plastikoaren erabilera... nonahi begiratu-ta, badira kezkatzeko moduko seinaleak.

Talaia Feministaren txostenak jasotzen duenez, «kolapso ekologikoa ezin da osotasunean ulertu, ez bada zaintza eta krisi sozialik gabe, eta honek, espezifikoki, emakumeen gainean eta zaurga-

rriagoak diren herritarrengan du eragin handiagoa; jatorri, klase eta genero ardatzen eraginpean. Pertsona aberatsenen %10ek munduko CO2-emisioen %48 inguru eragiten dute, eta %1eko eliteak emisio guztien %17. Berziki, ipar globala elikatzeko ekonomiak megaproiektuen gaineko gatazka ekosozialak areagotzen ditu, eta honek herri indigena eta nekazartza-komunitateetan duen eraginak milaka pertsona erailtzen edota kaltetzen ditu egunero, emakumeen gaineko indarkeria eta bortxaketaren kopurua areagotuz eta euren zaintza rola muturrean eramanen».

Jendarte eta kontsumo ereduaren ondorio da kolapso ekologikoa. «Hausnartu behar da zein bizitza eta gizarte eredu erdietsi nahi dugun; hala, jendarte ekologikoa, berdinzaleago, bu-

rujabeago eta lurraren eta bertako izakien zaintza bermatuko duen gizarte baterako urrats integralak eman beharko ditugu. Urrats integralak aipatzerakoan, ulertzen dugu baliabide naturalen erabilera gobernatzen duten legeak, horiek sostengatzen dituzten bizi-beharra, lurraren zaintza lanean jarduten dutenen lan baldintzak eta pertsonen zaintza lanetan atsedendiak eta askatasun eskubi-dea bermatzea aintzat hartzen duten neurriak izango direla. Hau da, irtenbide ekofeministak egunerokotasunera eramateaz ari gara».

Greba Feminista

«Greba Feminista Orokorra izan dugu 2023ko azaroaren 30ean. Mugimendu feministaren lidergoarekin eta Euskar Herriko gehiengo sindi-

kalaren babesarekin, 1.500 langile batzorde baino gehiago batu dira grebara, hezkuntzan, garraioan eta komunikabideetan erantzun handia izan du eta, batez ere, historiako lehen Greba Feminista Orokorra egin dugu Euskal Herrian». Horixe, gertaera.

Talaia Feministaren arabera, «historikoa» izan zen greba, eta mugimendu feministak zituen helburuak bete zituen. «Zaintza langileen antolaketa sendotu eta zabaldu da eta zaintza langile kontsideratuak ez ziren horiek –amak, emazteak, emakumeak, eta, oro har, lan ordaindugabea egiten dutenak– eskubiderik gabeko langile moduan ulertu eta ikusaraztea lortu da. Sindikalismo feminista eta mugimendu feministaren arteko elkarlanean sakondu da eta negoziatziorako eskakizun oso zehatzak aurkeztu dira interlokutore ekonomiko, politiko eta sozialen aurrean, greba

prozesuan adostutako ‘Herri Akordioa’ aurrera eramateko. Horrez gain, Zaintza Sistema Publiko Komunitarioaren proposamen politikoa hedatu eta zabaldu da».

Urrats garrantzitsuak eman ziren joan den azaroaren 30eko grebarekin, nahiz eta erresistentziak ere izan ziren. «Erresistentziak hamaika izan dira, bai prozesuan eta baita egunean bertan ere, gizonek ez-zaintzaile eta borrokaren subjektu izatearen pribilegioari uko egin nahi izan ez diotelako askotan; eta baita ere, zaintza bihurtzen ari den negozioari uko egin nahi izan ez diotelako administrazio eta instituzio publiko askok». Trabak traba, mugimendu feminista indartuta atera zen.

Bizitza garestitzea

«Murgilduta gauden prekari-zazio eta pobretze prozesuaren testuinguruan, bizitzaren

garestitzeak egoera larriagotzen du, emakumeok izanik, besteak beste, kaltetuenak. Arrazoiak ezagutzen ditugu: baliabide material gutxiago daude emakumeen esku; enegarren krisi honi aurre egiteko pisua emakumeen bizkar uzten da; ikusezinak diren eremu pribatuetan, etxetan, geratzen da krisiari aurre egiteko ardura eta krisiari aurre egiteko hartutako erabaki politiko eta ekonomikoak ez dira berdin iristen emakumeengana». Egungo errealitatea garbi jasotzen du txostenak. Gainera, bizitzaren garestitze prozesua burujabetza feministaren klabeen «atzerapauso» gisa irakurtzen du. «Mekanismo sistemikoak zalantzan jartzen ez dituen biziraupen-logika oraindik nagusi den bitartean, badirudi txinparta-sentsazio bat zabalitzen dela eta, horri esker, mobilizazio handiak aurreikus daitezkeela. Hartara, trantsizio feministaren bidean urra-

Talaia Feminista
sortzeko bidean topaketa
asko izan dira, ordu
askotako hausnarketak.
Irudian, horietako bat,
Donostian.
Jon URBE | FOKU

tsak egiteko beharrezko ikusten da merkatu kapitalisten mendekotasuna haustea eta horretarako desmerkantilizazio eta desfamiliarizazio prozesu bikoitza bultzatzearen aldeko apustua egiten da».

Euskararen kontra

2021etik, bai EAEn eta bai Nafarroan areagotuz joan dira euskara biziberritzea helburu duten politiken kontrako sententziak. Euskararen kontrako oldarraldia harrotuta dabil. Horren aurrean, joan den azaroan 70.000 lagun batu ziren Bilbon Euskalgintzaren Kontseiluak deituta. Deitzaileen artean, mugimendu feministako hainbat eragile eta kide izan ziren.

Talaiaaren txostenak jasotzen duenez, «euskara ikasteko bide eta autobide guztiak ireki behar dira urgenteki: doakoa, unibertsala eta masiboa izan behar du euskalduntzeak. Eta horretarako behar diren plangintzak egin eta baliabide guztiak guztien esku jarri behar dira. Orain artean, Euskal Herrian, euskalduntze politika liberalak egin dira: nagusiki administrazio publikoko langileei lan liberazioak eskainiz euskara doan ikasteko, eta gaitz nontzekoek, merkatuaren legera, ordainduta ikasi behar dute, horretarako aukera badute, bederen. Politika klasista bihurtzen da. Eskubide

bat pribilegio bihurtu da, beste behin».

Borroka feministak aingura bat ikusten du euskaran eta lurraldean. «Euskarak herri bat ematen du, lur bat, komunitate bat gainontzeko borroka emantzipatzaileek sus-traiak bota ditzaten».

Rubiales, Lopez, PPDA

«2023ak hiru izen ezagun izan ditu; hiru erasotzaile eza-gun; nahiz eta erasotzaileak ez diren hiru bakarrik izan. Hiru gertaera hauek, ordea, aukera ematen digute gure bi-zitzak zeharkatzen dituen indarkeria matxistaz hitz egiteko», jaso du txostenak.

Rubialesek Futboleko Munduko Kopan jokalaria bati emandako muxu behartuak, Gernikan urte luzez saskibaloitaldeko entrenatzaile izandako Mario Lopezek egindako sexu-eraso jarraituak eta Ipar Euskal Herrian ezaguna den Patrick Poivre d'Arvor, PPDA gisa ezaguna, kazetari frantses ezagunak egindako erasoek zeresana eman dute 2023an.

«Mugimendu Feministaren lanketari eta gogoetei esker, asko ikasi eta aurreratu dugu indarkeria matxistaren ulerkeran. Izendatu egin ditugu pairatzen ditugun indarkeria guztiak, seinlatu egin ditugu, eta salatu; eta honek izugarritzko garrantzia dauka. Indarkeriaren ulerkera honek

politizazio bat ekarri du, mar-ko teoriko berri bat, indarkeria matxista sistemaren mui-nean kokatzen duena. Jada ez da sekula izanen puntualki gertatzen den zerbait, ez da berriz izanen emakume batzuei gertatzen zaien zerbait, ez da izanen pertzepzio kon-tu bat», zehaztu du Talaiak.

Abaiaren debekua

«Ipar Euskal Herrian zein Frantziar estatuan, Frantses gobernuak abaiia (soinekoa

Indarkeria matxistaren
gaia ere jarri du mahai
gainean Talaiak
Feministak. Beheko
irudian, Gernikan
izandako manifestazio
bat.
Aritz LOIOLA | FOKU

arabieraz) erabiltzearen de-bekua finkatu eta orokortu zuen 2023 ikasturtean hez-kuntza sistema publikoan. Abaia ez da adierazpen erli-jiosoa duen jantzia, bedui-noen jantzi tradizionala da, esanahi kulturala duena, be-raz. Abaia debekatzea mu-sulmanen eta arabiarren es-tigmatizazioa sortzen duen erabakia da». Gertaera ho-rretatik abiatu du gogoeta Talaiak bere txostenean.

Gaiak ertz dezente dituela onartuta, Talaiak Feminista-

ren ustez «abaiaren debekua arrazakeria, diskriminazioa eta estigmatizazioa sortzen dituen politikaren adibidea izaki, emakumeongan in-paktu kaltegarri zuzena du. Alta, bizi dugun mundu glo-balizatu honetan gero eta ugariagoak dira Euskal He-rrian ere beren kultura eta identitate erlijiosoa modu publikoan bizi nahiko luke-ten komunitateak. Honek gogoeta eskatzen digu, jen-dartearen, instituzioetan eta feminismoan bertan».

Sistemikoa

2022. urtean lehen urratsak egin zituenetik, Talaiak garbi izan du euskal feminismoak sistemikoa den estrategia bat eskaini behar duela. Bertako partaide den Kizkitza Gil De San Vicenteren hitzetan, «sistemikoa den zapal-kuntza bati sistemikoa den erantzuna eskaini behar zaio. Esparru kulturaletik, sozialetik, politikotik, insti-tuzionaletik, komunikabi-deetatik... Sistemikoa den es-trategia bat eskaintzeko eragiletza feminista trans-bertsala behar da, jendarte esparru guztietan emango dena. Talaiak horri erantzuten dio».

Hori da, beraz, Talaiak Femi-nista, urrutira begiratu eta ortzi-mugan euskal estatu fe-minista bat imajinatzen duen begirada kolektiboa.

